

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

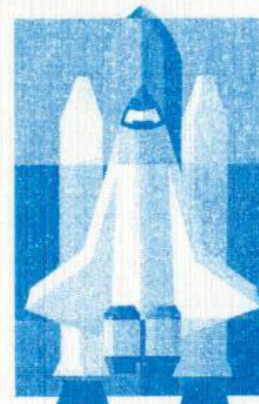

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

14-15 квітня 2009 р.

Київ 2009

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах:
матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
/ за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської (Київ, 14-15 квітня 2009 р.)
/ М-во освіти і науки України, Нац. авіац. ун-т. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту
«НАУ-друк», 2009. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова

В.П. Харченко, д.т.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник з наукової роботи директора Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Члени оргкомітету:

В.Г. Панок, проф.

О.М. Долгова, доц.

О.М. Ічанська, доц.

О.М. Назарук, доц.

О.В. Сечейко, доц.

О.В. Гірчук, старш. викл.

В.В. Злагодух, старш. викл.

О.В. Івачевська, зав. лаб.

Н.С. Хімченко, викл.

Секретаріат конференції:

О.В. Гірчук (голова)

П.В. Кіреєв

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту Національного
авіаційного університету
(Протокол №6 від 11 березня 2009 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2009

**Вплив внутрішньопсихічних чинників
на діяльність фахівців з управління повітряним рухом**

Людина являє собою найбільш гнучкий, здатний до адаптації та важливий елемент авіаційної системи, однак, разом з тим, й найбільш вразливий з точки зору можливості негативного впливу на її діяльність.

При розгляді діяльності людини в системі управління повітряним рухом враховуються фактори, які прямо чи опосередковано впливають, або можуть вплинути на виконання людиною функцій, пов'язаних із забезпеченням безпеки польотів.

Аналіз психології людини під час УПР є необхідною умовою при дослідженні теоретичних та практичних питань, серед яких, слід окреслити такі:

- диспетчерські здібності, професійна придатність до виконання діяльності по управлінню повітряним рухом;
- професійний відбір кандидатів на навчання за програмою підготовки диспетчерів УПР;
- психологічна експертиза майбутніх фахівців УПР;
- виховання й навчання диспетчерів УПР, формування майстерності, стійких і гнучких навичок УПР;
- професійна втома, перевтома, психічні розлади,

психопатології;

- психологічні передумови авіаційних подій та їх профілактика.

Якщо на початковому етапі розвитку авіації фахівці були занепокоєні роллю людини через вплив на неї суто біофізичних чинників (шуми, вібрації), що спричинило до встановлення стійких упереджень щодо провідної функції лікарів у виявленні можливих негативних наслідків в процесі УПР. Згодом, в процесі оптимізації ролі людини в складних робочих умовах, почали більш детально розглядатися інші фактори, які стосуються діяльності людини та її поведінки, необхідності прийняття рішень, розвитку пізнавальних психічних процесів, організації внутрішньо психічної діяльності (образи Я, Я-концепція), міжособистісних відносин тощо. В результаті отримання статистичних даних про причини, які призводили до авіаційних подій, більше уваги приділялось комплексному погляду на фахівця з УПР, як суб'єкта психічної діяльності.

Важливим в даному контексті є усвідомлення того факту, що в процесі діяльності в особливих умовах (в тому числі в процесі управління повітряним рухом) виникають непередбачувані ситуації, коли успіх професійної діяльності залежить від активізації психічного потенціалу людини. Неоднозначність образів Я небезпечна: за допомоги образу Я ми можемо уявити кінцеві бажані результати своєї діяльності, складати плани та стратегії їх досягнення. Без чіткого розуміння себе, Я-концепція втрачає свою

спрямовуючу роль в поведінці, стає залежною від ситуативних факторів, хиткою та нестабільною, а це, в свою чергу, впливає на позитивне уявлення себе в майбутньому, що є неодмінною складовою професійної успішності.

Отже, звернення психологів до внутрішнього світу фахівців з УПР, з метою профілактики можливих негативних станів – сприяє поглибленому баченню джерела постійних змін у психічній картині людини. Так, образ Я включає в себе не тільки психологічні (уявлення про свої психічні властивості, моральні якості), а й соціальні компоненти, джерелом яких є взаємодія індивіда з іншими людьми, яка не тільки проявляється, але й формується в діяльності, в тому числі й професійній.

Ігор Поляков

м. Харків

Формування позитивних психічних станів курсантів в процесі фізичної підготовки

Проблеми сучасного суспільства створюють безпосередній, і найчастіше стресогенний, вплив, у результаті чого, оцінюючи об'єктивну реальність, індивід приймає рішення найчастіше не з урахуванням зважених імовірностей подій і визначення співвідношення ризику й корисності, а під впливом пережитих